

การศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อบทบาทที่ปฏิบัติจริงของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียน
สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เขตตรวจราชการที่ 4

นายปรัชญา รักนุช

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาบริหารการศึกษา ภาควิชานโยบาย การจัดการและความเป็นผู้นำทางการศึกษา

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2549

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

**A STUDY OF FACTORS AFFECTING THE ACTUAL ROLES OF
SCHOOL ADMINISTRATORS IN SCHOOLS UNDER THE OFFICE OF
THE BASIC EDUCATION COMMISSION, EDUCATIONAL INSPECTION REGION FOUR**

Mr. Pruchya Ruxnuch

**A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Education Program in Educational Administration
Department of Educational Policy, Management, and Leadership**

Faculty of Education

Chulalongkorn University

Academic Year 2006

Copyright of Chulalongkorn University

491690

ปรัชญา รักนุช : การศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อบทบาทที่ปฏิบัติจริงของผู้บริหารสถานศึกษา
ในโรงเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เขตตรวจราชการที่ 4

(A STUDY OF FACTORS AFFECTING THE ACTUAL ROLES OF
SCHOOL ADMINISTRATORS IN SCHOOLS UNDER THE OFFICE OF THE BASIC
EDUCATION COMMISSION, EDUCATIONAL INSPECTION REGION FOUR)

อาจารย์ที่ปรึกษา ผศ.ดร. ฉัฐนิภา คุปรัตน์, 260 หน้า.

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อบทบาทที่ปฏิบัติจริงของ
ผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เขตตรวจราชการที่ 4
กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย 1) บทบาทตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และ
2) ปัจจัยที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานของ Robbins และ Athos and Coffey ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหาร
สถานศึกษา จำนวน 850 คน จาก 850 โรงเรียน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการทางสถิติ โดยการแจกแจงความถี่
ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยเลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน และการหา
ค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยพหุคูณ

ผลการวิจัยสรุปได้ว่า

ปัจจัยลักษณะส่วนบุคคล และปัจจัยสภาพแวดล้อมภายนอกองค์กร มีความสัมพันธ์
ในระดับต่ำ กับบทบาทการบริหารวิชาการ งบประมาณ งานบุคคล และทั่วไป ที่ปฏิบัติจริงของ
ผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียน, ปัจจัยลักษณะกลุ่มที่ปฏิบัติงานร่วมกัน มีความสัมพันธ์ในระดับต่ำ
กับบทบาท การบริหารวิชาการ งบประมาณ งานบุคคล ที่ปฏิบัติจริงของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียน
มีความสัมพันธ์ในระดับปานกลาง กับบทบาทการบริหารทั่วไปที่ปฏิบัติจริงของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียน,
ปัจจัยลักษณะองค์กร มีความสัมพันธ์ในระดับปานกลาง กับบทบาทการบริหารวิชาการ งบประมาณ งานบุคคล
และทั่วไป ที่ปฏิบัติจริงของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียน

ปัจจัยลักษณะองค์กร ส่งผลต่อของบทบาท การบริหารวิชาการ งบประมาณ งานบุคคล
และทั่วไป ที่ปฏิบัติจริงของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียน ร้อยละ 14.00 , 10.10 , 11.60 , 15.50 ตามลำดับ
เมื่อพิจารณาปัจจัยย่อยลักษณะองค์กร พบว่า ปัจจัยย่อยเทคโนโลยีและลักษณะงาน, ปัจจัยย่อยเทคโนโลยี
และ โครงสร้างองค์กร, ปัจจัยย่อยลักษณะงานและ โครงสร้างองค์กร, ปัจจัยย่อยโครงสร้างองค์กร เทคโนโลยี
และวัฒนธรรมองค์กร ส่งผลต่อบทบาท การบริหารวิชาการ งบประมาณ งานบุคคล และทั่วไป ที่ปฏิบัติจริง
ของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนร่วมกันได้ร้อยละ 15.00, 10.20, 11.60, 16.10 ตามลำดับ

ภาควิชา นโยบาย การจัดการ และความเป็นผู้นำทางการศึกษา

สาขาวิชา บริหารการศึกษา

ปีการศึกษา 2549

ลายมือชื่อนิติศ.....ปรัชญา รักนุช

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....

##4883710427: MAJOR: EDUCATIONAL ADMINISTRATION
KEY WORD: THE ACTUAL ROLES / SCHOOL ADMINISTRATOR / THE BASIC EDUCATION /
EDUCATIONAL INSPECTION REGION FOUR

PRUCHYA RUXNUCH: A STUDY OF FACTORS AFFECTING THE ACTUAL ROLES
OF SCHOOL ADMINISTRATORS IN SCHOOLS UNDER THE OFFICE OF THE BASIC
EDUCATION COMMISSION, EDUCATIONAL INSPECTION REGION FOUR. THESIS
ADVISOR : ASSIST. PROF. NATTANIPHA COOPARAT, Ph.D., 260 p.

The objective of this study was to investigate factors affecting the actual roles of school administrators in schools under the Office of the Basic Education Commission, Education Inspection Region Four. The frames of concept used in this study comprised: 1) the role of the National Education Act B.E. 2542 and 2) factors affecting the operation proposed by Robbins and Athos and Coffey. The population of 850 school administrators from 850 schools. The data was analyzed by using statistical methods, namely frequency distribution, percentages, arithmetic averages, standard deviation, Pearson's coefficient and multiple regression coefficient.

It was found that

the individual factors and the factors concerning the external organizational environment had a very minimal relationship with the actual roles of school administrators in terms of academic administration, budget, personnel and general affairs. The factors concerning working groups had a minor relationship with the actual roles of school administrators with regard to academic administration, budget and personnel but they were related to the actual roles of school administrators in terms of general affair administration at an average level. The factors concerning organization were related to the roles of school administrators in terms of academic administration, budget, personnel and general affairs at an average level.

The factors concerning organization affected the actual roles of school administrators in terms of academic administration, budget, personnel and general affairs at 14.00%, 10.10%, 11.60% and 15.50% respectively. When the item of factors concerning organization were considered, it was found that technology and job description, technology and organizational structure, job description and organizational structure, organizational structure, technology and corporate culture affected the actual roles of school administrators in terms of academic administration, budget, personnel, and general affairs at 15.00%, 10.20%, 11.60% and 16.10% respectively.

Department Educational Policy Management, and Leadership
Field of Study Educational Administration
Academic year 2006

Student's signature.....*Pruchya Ruxnuch*
Advisor's signature.....*Nattanipha Cooparat*

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยความช่วยเหลือและการให้คำแนะนำ
 ปรึกษาตลอดจน ข้อคิดเห็นต่าง ๆ อย่างดียิ่งของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์
 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ฉัฐนิภา คุปรัตน์ นอกจากนี้ ผู้วิจัยยังได้รับคำแนะนำที่มีคุณค่าจาก
 ผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านที่กรุณาตรวจเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย และคณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์
 ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งเป็นอย่างยิ่ง และกราบขอบพระคุณทุกท่านมา ณ โอกาสนี้

ขอขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ กอบกุล พฤกษ์วัน ที่กรุณาตรวจสอบ แก้ไข
 ให้คำแนะนำในการสร้างเครื่องมือสำหรับเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย

ขอขอบพระคุณคณาจารย์ ในสาขาบริหารการศึกษาทุกท่าน ที่กรุณาประสิทธิ์ประสาทวิชา
 ความรู้แก่ผู้วิจัย ตลอดจนผู้มีส่วนช่วยเหลือในการวิจัยครั้งนี้

ขอขอบพระคุณผู้บริหาร โรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
 เขตตรวจราชการที่ 4 ทุกท่านที่ให้ความอนุเคราะห์ในการตอบแบบสอบถาม

ขอกราบขอบพระคุณ บิดา-มารดา ที่ส่งเสริม และสนับสนุน เอาใจใส่ห่วงใย และ
 ให้กำลังใจมาโดยตลอด ทำดีที่สุดขอขอบคุณ รุ่นพี่ และเพื่อนร่วมรุ่นบริหารการศึกษาทุกท่าน
 ที่ช่วยเหลือ อำนวยความสะดวก และให้กำลังใจมาโดยตลอด

คุณความดีอันเกิดจากประโยชน์ของวิทยานิพนธ์เล่มนี้ ผู้วิจัยขอมอบเป็นการบูชาและ
 ทดแทนบุญคุณของบิดา มารดา ครูอาจารย์ ตลอดจนผู้มีพระคุณต่อผู้วิจัยทุกท่าน

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ญ
บทที่	
1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	3
สมมติฐานของการวิจัย.....	3
ขอบเขตของการวิจัย	3
คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย	4
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	6
วิธีดำเนินการวิจัย	7
การนำเสนอผลการวิจัย	9
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	10
แนวคิดเกี่ยวกับบทบาท	10
ความหมายของบทบาท	10
บทบาทที่คาดหวัง	12
บทบาทที่ปฏิบัติจริง	12
บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา	13
แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษา	15
ความหมายของการบริหารสถานศึกษา	15
หลักการและแนวคิดในการบริหารสถานศึกษา	16
ขอบข่ายและภารกิจการบริหารสถานศึกษา	18

บทที่	หน้า
	แนวคิดเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงาน..... 53
	ปัจจัยที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงาน..... 53
	ปัจจัยที่ส่งผลต่อบทบาทที่ปฏิบัติจริง ของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียน..... 56
	งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง..... 93
3	วิธีดำเนินการวิจัย..... 95
	วัตถุประสงค์ของการวิจัย..... 95
	สมมติฐานของการวิจัย..... 95
	ประชากรที่ใช้ในการวิจัย..... 95
	เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย..... 95
	การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย..... 98
	การเก็บรวบรวมข้อมูล..... 99
	การวิเคราะห์ข้อมูล..... 99
4	ผลการวิเคราะห์ข้อมูล..... 101
	ผลการวิเคราะห์สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม..... 101
	ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทที่ปฏิบัติจริง ของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียน..... 104
	ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อ บทบาทที่ปฏิบัติจริงของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียน..... 111
	ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัย และบทบาทที่ปฏิบัติจริง..... 114
	ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อบทบาทที่ปฏิบัติจริง ของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียน..... 127
5	สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ..... 164
	วัตถุประสงค์ของการวิจัย..... 164
	สมมติฐานของการวิจัย..... 164
	วิธีดำเนินการวิจัย..... 164

บทที่		
5	สรุปผลการวิจัย.....	165
	อภิปรายผลการวิจัย.....	178
	ข้อเสนอแนะ.....	194
	รายการอ้างอิง.....	195
	ภาคผนวก.....	202
	ภาคผนวก ก.....	203
	ภาคผนวก ข.....	205
	ภาคผนวก ค.....	235
	ภาคผนวก ง.....	249
	ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์	260

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามเพศ อายุ อายุราชการตำแหน่งปัจจุบัน ประสบการณ์ในตำแหน่ง ระดับการศึกษาสูงสุด	101
2	การวิเคราะห์ภาพรวมของบทบาทที่ปฏิบัติจริง ของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียน.....	104
3	การวิเคราะห์บทบาทการบริหารวิชาการที่ปฏิบัติจริง ของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียน.....	105
4	การวิเคราะห์บทบาทการบริหารงบประมาณที่ปฏิบัติจริง ของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียน.....	107
5	การวิเคราะห์บทบาทการบริหารงานบุคคลที่ปฏิบัติจริง ของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียน.....	108
6	การวิเคราะห์บทบาทการบริหารทั่วไปที่ปฏิบัติจริง ของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียน.....	109
7	การวิเคราะห์ภาพรวม ของปัจจัยที่ส่งผลต่อบทบาทที่ปฏิบัติจริง ของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียน.....	111
8	การวิเคราะห์ปัจจัยย่อยลักษณะส่วนบุคคลที่ส่งผลต่อบทบาทที่ปฏิบัติจริง ของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียน.....	112
9	การวิเคราะห์ปัจจัยย่อยลักษณะกลุ่มที่ปฏิบัติงานร่วมกัน ที่ส่งผลต่อบทบาทที่ปฏิบัติจริงของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียน.....	112
10	การวิเคราะห์ปัจจัยย่อยลักษณะองค์การที่ส่งผลต่อบทบาทที่ปฏิบัติจริง ของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียน.....	113
11	การวิเคราะห์ปัจจัยย่อยสภาพแวดล้อมภายนอกองค์การ ที่ส่งผลต่อบทบาทที่ปฏิบัติจริงของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียน.....	114
12	การวิเคราะห์ภาพรวม ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัย และบทบาทที่ปฏิบัติจริงของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียน.....	115

ตารางที่

13	การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยย่อยลักษณะส่วนบุคคล และบทบาทที่ปฏิบัติจริงของผู้บริหารสถานศึกษาใน โรงเรียน	117
14	การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยย่อยลักษณะ กลุ่มที่ปฏิบัติงานร่วมกัน และบทบาทที่ปฏิบัติจริงของผู้บริหาร สถานศึกษาใน โรงเรียน	119
15	การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยย่อยลักษณะองค์การ และบทบาทที่ปฏิบัติจริงของผู้บริหารสถานศึกษาใน โรงเรียน.....	122
16	การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยย่อยสภาพแวดล้อม ภายนอกองค์การ และบทบาทที่ปฏิบัติจริงของผู้บริหารสถานศึกษา ใน โรงเรียน	125
17	การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณของปัจจัยที่ส่งผลต่อบทบาท การบริหารวิชาการที่ปฏิบัติจริงของผู้บริหารสถานศึกษาใน โรงเรียน	127
18	การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณของปัจจัยที่ส่งผลต่อบทบาท การบริหารงบประมาณที่ปฏิบัติจริงของผู้บริหารสถานศึกษาใน โรงเรียน .	129
19	การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณของปัจจัยที่ส่งผลต่อบทบาท การบริหารงานบุคคลที่ปฏิบัติจริงของผู้บริหารสถานศึกษาใน โรงเรียน	130
20	การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณของปัจจัยที่ส่งผลต่อบทบาท การบริหารทั่วไปที่ปฏิบัติจริงของผู้บริหารสถานศึกษาใน โรงเรียน.....	131
21	การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณของปัจจัยย่อยลักษณะส่วนบุคคล ที่ส่งผลต่อบทบาทการบริหารวิชาการที่ปฏิบัติจริงของ ผู้บริหารสถานศึกษาใน โรงเรียน.....	132
22	การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณของปัจจัยย่อยลักษณะ กลุ่มที่ปฏิบัติงานร่วมกันที่ส่งผลต่อบทบาทการบริหารวิชาการ ที่ปฏิบัติจริงของผู้บริหารสถานศึกษาใน โรงเรียน	134

ตารางที่

23	การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณของปัจจัยย่อยลักษณะองค์การ ที่ส่งผลกระทบต่อบทบาทการบริหารวิชาการที่ปฏิบัติจริง ของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียน.....	135
24	การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณของปัจจัยย่อยสภาพแวดล้อมภายนอก องค์การที่ส่งผลกระทบต่อบทบาทการบริหารวิชาการที่ปฏิบัติจริงของ ผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียน.....	137
25	การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณของปัจจัยย่อยลักษณะส่วนบุคคล ที่ส่งผลกระทบต่อบทบาทการบริหารงบประมาณที่ปฏิบัติจริง ของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียน.....	139
26	การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณของปัจจัยย่อยลักษณะ กลุ่มที่ปฏิบัติงานร่วมกันที่ส่งผลกระทบต่อบทบาทการบริหารงบประมาณ ที่ปฏิบัติจริงของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียน.....	141
27	การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณของปัจจัยย่อยลักษณะองค์การ ที่ส่งผลกระทบต่อบทบาทการบริหารงบประมาณที่ปฏิบัติจริง ของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียน.....	142
28	การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณของปัจจัยย่อยสภาพแวดล้อมภายนอก องค์การที่ส่งผลกระทบต่อบทบาทการบริหารงบประมาณที่ปฏิบัติจริงของ ผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียน.....	144
29	การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณของปัจจัยย่อยลักษณะส่วนบุคคล ที่ส่งผลกระทบต่อบทบาทการบริหารงานบุคคลที่ปฏิบัติจริง ของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียน.....	146
30	การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณของปัจจัยย่อยลักษณะ กลุ่มที่ปฏิบัติงานร่วมกันที่ส่งผลกระทบต่อบทบาทการบริหารงานบุคคล ที่ปฏิบัติจริงของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียน.....	149

ตารางที่

31	การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณของปัจจัยย่อยลักษณะองค์การ ที่ส่งผลกระทบต่อบทบาทการบริหารงานบุคคลที่ปฏิบัติจริง ของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียน.....	151
32	การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณของปัจจัยย่อยสภาพแวดล้อมภายนอก องค์การที่ส่งผลกระทบต่อบทบาทการบริหารงานบุคคลที่ปฏิบัติจริงของ ผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียน.....	153
33	การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณของปัจจัยย่อยลักษณะส่วนบุคคล ที่ส่งผลกระทบต่อบทบาทการบริหารทั่วไปที่ปฏิบัติจริงของ ผู้บริหารสถานศึกษาใน โรงเรียน.....	154
34	การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณของปัจจัยย่อยลักษณะ กลุ่มที่ปฏิบัติงานร่วมกันที่ส่งผลกระทบต่อบทบาทการบริหารทั่วไปที่ปฏิบัติจริง ของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียน.....	158
35	การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณของปัจจัยย่อยลักษณะองค์การ ที่ส่งผลกระทบต่อบทบาทการบริหารทั่วไปที่ปฏิบัติจริง ของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียน.....	160
36	การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณของปัจจัยย่อยสภาพแวดล้อม ภายนอกองค์การที่ส่งผลกระทบต่อบทบาทการบริหารทั่วไปที่ปฏิบัติจริง ของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียน.....	162